

DE MEDITATIEVE DIENST

Toelichting op de meditatieve liturgie – 4 juni 2023

*In een wereld zonder pauze, is rust
een kostbaar geschenk*

De meditatieve dienst

Wijkgemeente Emmaüs Bodegraven, juni 2023

Waarom deze toelichting

Onze wijkgemeente organiseert verschillende soorten diensten. Sinds een aantal jaar worden er 4x per jaar ook meditatieve diensten georganiseerd. Dit boekje dient als toelichting hierop, als onderdeel van de begeleide vieringen die de Taakgroep Eredienst organiseert n.a.v. het Gemeenteberaad 2022. Er komt aan de orde wat christelijke meditatie is en hoe meditatieve diensten zijn opgebouwd.

De meditatieve dienst in het kort

Wat is een christelijke meditatieve dienst? Dit is een kerkdienst waarin ruimte is voor stilte om nader tot God te komen. Ook speelt in deze dienst rustige muziek een grote rol. Stilte en muziek creëren rust, waardoor woorden uit de bijbel of die van een predikant eruit lichten en kunnen bezinken. In de vertraging ontstaat ruimte voor bezinning. Er is tijd om de woorden te verwerken, of om het mysterie van God te ervaren.

Praktisch gezien worden deze diensten bij Emmaüs voorbereid met een groepje van 2 of 3 gemeenteleden. Meestal zingt bij deze dienst de Cantorij, daarom zijn ook zij betrokken. In de voorbereiding worden het thema, de liederen, de te lezen bijbelteksten, gedichten, afbeeldingen, etc. afgestemd.

WAT IS CHRISTELIJKE MEDITATIE?

Het woord 'mediteren' komt van het Latijnse 'meditari', dat nadenken of overdenken betekent. In het christendom is meditatie al eeuwen een vorm van spirituele oefening, net als in andere religies trouwens. Kenmerkend bij christelijke meditatie is dat de stilte een belangrijke manier om tot nadenken en tot God te komen. Een veelgekozen vorm is die van de Lectio Divina.

Lectio Divina

Een vorm van christelijke meditatie is Lectio Divina ('Godelijke lezing'). Dit is een vorm van meditatief of spiritueel lezen. Bij deze vorm van mediteren gaat het er vooral om wat een tekst met je doet, het krijgen van informatie is minder belangrijk.

Het is een manier van lezen waar al in de bijbel zelf naar verwezen wordt, bijvoorbeeld in Romeinen 10:8: 'Maar vervolgens zegt Mozes: Het woord is dicht bij u, in uw mond en in uw hart – en dat betekent: de boodschap van het geloof die wij verkondigen is dicht bij u.'

Deze innige omgang met het woord van God is in de eerste eeuwen van het christendom vooral beoefend door de zogenaamde 'woestijnvaders en -moeders', christenen die zich terugtrokken in de stilte van de wildernis om zich zo beter te kunnen richten op de weg die God met hen wilde gaan. Deze manier van lezen is later verder uitgewerkt in de kloostertraditie en wordt tot op de dag van vandaag in kloosters beoefend.

Deze manier van lezen staat in veel opzichten haaks op hoe wij geleerd hebben te lezen. Onze manier van lezen is er vaak op gericht informatie en kennis te vergaren, het liefst in zo kort mogelijke tijd. Voor ons staat het ‘begrijpen’ van de tekst voorop.

‘Lectio Divina’ is daarentegen een manier van lezen die erop gericht is te horen wat God de lezer vandaag in de tekst wil zeggen. Daarin staat het ‘ontvangen’ centraal. De lezer stelt zich open voor de beweging van de Geest in de tekst.

Het gaat in deze manier van lezen juist om ‘vertraging’, om het ‘herkauwen’ van de tekst. In plaats van dat ik de tekst ‘lees’, wil de tekst mij ‘lezen’. ‘Lectio Divina’ wil mij openen voor de Godsontmoeting en voor het ontdekken van het geheim van mijn leven.

Ontdekken, in plaats van het zelf te bedenken of aan te nemen. Het gebeurt in de vierslag van lectio – meditatio – oratio – contemplatio, Latijn voor lezing – overweging – gebed – het schouwen van God. Hierna staat per onderdeel uitgelegd wat de bedoeling is.

De 4 onderdelen van de Lectio Divina:

1. Lectio/lezing

Lees de tekst langzaam en (zo mogelijk) hardop en luister naar wat je hoort. Lees de tekst in stilte nog een paar keer. Sta al lezend stil bij woorden of zinnen die je raken of bij je haken.

2. Meditatio/overweging

Stel jezelf de vraag: wat roepen deze woorden of zinnen bij mij op? Hoe raken ze aan mijn eigen leven? Welk licht laten ze daarop vallen? 'Herkauw' met deze vragen wat je gelezen hebt.

3. Oratio/gebed

Spreek het verlangen dat de tekst in je oproept uit naar God.

4. Contemplatio/beschouwing

Vertraag en blijf een tijdje in stilte in de liefdevolle aanwezigheid van God. Proef en geniet!

OPBOUW VAN DE MEDITATIEVE DIENST

Bij een meditatieve dienst is het belangrijk om een vaste opbouw aan te houden. Dat geeft herkenbaarheid en draagt bij aan het meditatieve karakter: de gemeente weet wat zij kan verwachten wat nog meer rust geeft aan de dienst. De meditatieve dienst kent daarom een aantal vaste liturgische onderdelen bij aanvang, zoals:

- Welkom, mededelingen
- Intochtslied
- Bemoediging en groet
- Drempelgebed
- Lied
- Eventueel een korte toelichting op het thema

Na deze start volgen er meestal 3 meditatieve blokjes rondom het Woord.

Het Woord-gedeelte of meditatieve deel wordt opgebouwd uit een herhaling van:

- *Lezing bijbelgedeelte, eventueel aangevuld met een lezing van een spirituele tekst, een gedicht en er wordt ook vaak gebruik gemaakt van beelden.*
- *Een gedachte ter overweging of een overdenkingsvraag voor de stilteperiode*
- *Stilte ca. 3 minuten*
- *Afgesloten met een lied of direct naar een volgende lezing*

Ook de afsluiting van de dienst bestaat uit herkenbare liturgische elementen:

- Collecte
- Lied
- Dankgebed en voorbeden
- Stil gebed
- Evt. een vorm van het 'Onze Vader'
- Slotlied
- Wegzending en zegen, beantwoord met gezongen 'Amen'

Muziek speelt een belangrijke rol in deze diensten. Bijvoorbeeld de keuze van liederen draagt bij aan het meditatieve karakter van de dienst, denk aan liederen die herhalend worden gezongen. Ook de muziekkeuze van de organist voor, tijdens en na afloop van de dienst bepaalt mede de meditatieve sfeer.

Ook Emmaüs volgt deze opbouw bij een meditatieve dienst. Zo ook in deze ochtenddienst van zondag 4 juni!

Vorbereidingsgroep Meditatieve Diensten
Op verzoek van de Taakgroep Eredienst

De tekst uit dit boekje is deels gebaseerd op informatie van de officiële PKN-website www.protestantsekerk.nl